

NECESITATEA IDENTIFICĂRII ȘI STUDIERII FACTORILOR CRIMINOGENI PENTRU PREVENIREA OMORURILOR

Alexandru CICALA,

*doctor în drept, conferențiar universitar interimar
al Catedrei „Activitate specială de investigații și anticorupție”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Rezumat

În acest articol ne propunem să analizăm modalitățile tactice de identificare și studiere a factorilor criminogeni pentru prevenirea infracțiunilor de omor, precum și necesitatea îndeplinirii acestor activități de către angajații Ministerului Afacerilor Interne, care sunt direct responsabili pentru realizarea acestor sarcini.

Cuvinte-cheie: omor, crimă, factori criminogeni, cauză, condiție, criminalitate, infracțiuni, infractor etc.

Summary

In this article we aim to analyze the tactical ways of identifying and studying criminogenic factors for the prevention of homicides, as well as the need for these activities by employees of the Ministry of Internal Affairs, who are directly responsible for carrying out these tasks.

Keywords: murder, murder, criminogenic factors, cause, condition, crime, crimes, offender, etc.

Introducere. Omorurile constituie pentru R. Moldova o problemă națională și provoacă un prejudiciu ireparabil moral populației. Pentru prevenirea eficientă a omorurilor, se face necesară studierea sub toate aspectele a acestui fenomen și a dimensiunilor pe care le comportă.

Astfel, bazându-ne pe materialele empirice oferite de statisticile penale sau alte surse, vom supune studierii sub aspect teoretic infracțiunile de omor. Urmare acestor activități, va fi posibil de elaborat recomandări eficiente privind desfășurarea unor măsuri de prevenire a acestor infracțiuni cu caracter extrem de violent. O bună parte din aceste recomandări urmează a fi luate în considerare și de către alți specialiști din sfera economiei, sociologiei, politologiei, jurisprudenței de diferit profil în scopul studierii lor aprofundate prin prisma cunoștințelor speciale și elaborării unui complex de măsuri menite să înlăture sau să neutralizeze cauzele și condițiile fenomenelor criminale.

Conținut de bază. În opinia criminologului V. Bujor, care susține că premisa necesară eficacității măsurilor de control al criminalității este rezolvarea justă a problemelor legate de cunoașterea esenței fenomenului de crimă, aprecierea stării și tendințelor criminalității în stat; descoperirea determinantelor fenomenului în cauză, a factorilor și împrejurărilor ce favorizează săvârșirea infracțiunilor; pronosticarea criminalității și modelarea noii realități sociale în raport cu procesul economic și cultural; elaborarea concepției, strategiei de combatere a criminalității și crearea unui sistem efectiv de combatere a infracționalității. De aici apare unul din scopurile criminologiei ce ar consta în elaborarea și propunerea măsurilor de control al criminalității în baza cunoașterii esenței și a manifestărilor fenomenului de crimă [2, p.103-106].

Drept urmare, una din dimensiunile prioritare ale studiului în cauză o constituie investigarea factorilor criminogeni ai omorurilor. Din păcate, acești factori de-a lungul timpului au provocat modificări esențiale în mentalitatea populației, în special toleranța crescută a comunității față de aceste comportamente, degradarea normelor morale, anomia (fostele reglementări și ierarhii specifice societății tradiționale nu mai funcționează, iar cele noi deocamdată nu s-au constituit), precum și răspândirea comportamentelor deviate (alcoolismul, narcomania). Importanța lor însă pentru prevenirea eficientă a omorurilor este indubitabilă, întrucât doar profunda cunoaștere a acestora va permite elaborarea unui mecanism preventiv eficient al lor.

Factorii determinanți sau determinantele criminalității îmbină într-un termen comun cauzele criminalității și condițiile care conduc la săvârșirea infracțiunilor aflate într-o strânsă dependență obiectivă cu alte fenomene ale naturii și ale societății.

După cum susțin distinșii criminologi C. Păun și Gh. Nistoreanu, cauzalitatea este legătura obiectiv-existentă, dependența dintre două sau câteva fenomene, în cadrul căreia un fenomen naște cu obligativitate și necesitate un alt fenomen; cauza este fenomenul care precede și determină sau generează un alt fenomen – efectul, acționând în circumstanțe care favorizează sau frânează producerea efectului [10, p. 178].

La abordarea cauzalității în știința criminologică se mai face o distincție netă între cauze și condiții ale criminalității.

Astfel, prin *cauză* a criminalității se înțelege fenomenul care precedă și generează săvârșirea infracțiunilor. Cauzele criminalității, la rândul lor, acționează în anumite circumstanțe care favorizează producerea efectului, adică a infracțiunilor. Aceste circumstanțe sunt denumite *condiții* de săvârșire a infracțiunilor. Prin urmare, condițiile sunt împrejurări care, lipsite de eficiența cauzală propriu-zisă, prin prezența lor influențează cauza, favorizând-o și potențând-o până la stadiul producerii efectului [7, p. 40].

Fără a face oarecare clarificări conceptuale în acest sens și pentru a nu depăși limitele acestui studiu, ne solidarizăm cu opinia autorului Iu. Larii, potrivit căruia aprecierea unor fenomene în calitate de cauze, iar a altora – în calitate de condiții, poartă un caracter relativ, fiindcă în diferite situații unul și același fenomen poate apărea sau ca o cauză, sau ca o condiție. Cauzele criminalității și condițiile care o favorizează sunt unificate deseori într-un singur termen – factorii sau determinantele criminalității [6, p. 27].

Înainte de a trece la analiza cauzalității infracțiunii de omor, este necesar a face anumite precizări de principiu.

În primul rând, este cert și neîndoielnic faptul că studiul cauzalității prezumă o analiză sistemică a criminalității, care, la rândul său, presupune desprinderea de cazul individual și identificarea proceselor și a conjuncturilor care, prin impactul lor social și prin repetabilitatea statistică pe perioade mari de timp, se constituie în cauze și condiții atât necesare, cât și suficiente producerii actului infracțional. Plecând de la această legitate, studiul cauzalității fenomenologiei omorurilor urmează a fi realizat inclusiv prin prisma studiului de caz și evident prin prisma informațiilor oferite de către Serviciul Tehnologii Informaționale al Ministerului Afacerilor Interne și Direcția analitică a Inspectoratului național de investigații a Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne, perioada de referință – 2018-2019.

În al doilea rând, la abordarea factorilor criminogeni ai infracțiunii de omor, se va lua în considerare mecanismul specific de comitere a acestei infracțiuni, precum și circumstanțele favorabile și determinante create care au servit drept imbold pentru comiterea acestui gen de infracțiune.

Distinsul criminolog francez J. Pinatel consideră că orice infracțiune de omor este determinată de anumiți factori criminogeni și clasifică acești factori în: factori geografici, economici, culturali și politici. Pentru o mai bună înțelegere a acestor factori se impune o scurtă prezentare a lor [3, p. 92-96].

Astfel, factori economici pot fi considerați: industrializarea, șomajul, nivelul de trai, crizele economice care duc la scăderea nivelului de trai al păturilor defavorizate. Există o criminalitate și în cazul nivelurilor de trai ridicate pe care Edexim Lutherland a numit-o „criminalitatea gulerelor albe”. Una din teoriile economice general acceptate este aceea conform căreia baza economică determină suprastructura socială, politică, culturală, instituțională. În consecință, situația economică a unui stat determină anumite comportamente umane, inclusiv comportamentul infracțional.

Printre factorii demografici pot fi amintiți: rata natalității, unde relația dintre rata natalității și criminalității este de natură indirectă, la amplificarea delincvenței juvenile contribuind o multitudine de alți factori dintre

care: componența familială, rolul negativ al mass-media etc.; mobilitatea socială și urbanizarea.

Alți factori criminogeni sunt cei socioculturali din categoria cărora fac parte familia, religia, discriminarea etc.

Referindu-ne la familie, vom observa că ea joacă un rol important în formarea personalității individului. S-a constatat că persoanele provenite din familii destrămate sunt înclinate spre săvârșirea infracțiunilor mai mult decât cele provenite din familii organizate. De asemenea, s-a observat că familiile infractoare își implică copiii în activități infracționale.

O influență hotărâtoare asupra formării personalității copilului o are climatul conjugal, relațiile dintre soți, pe de o parte, și dintre aceștia și copii, pe de altă parte. În familiile în care părinții nu muncesc, duc o viață parazită sau au antecedente penale, riscul apariției unei manifestări antisociale este mult mai ridicat.

De asemenea, un loc important în formarea personalității individului îl ocupă școala. Indivizii cu un volum redus de cunoștințe, fără o reprezentare exactă a valorilor și normelor sociale, nu discern binele de rău, licitul de ilicit.

Și mediul social global poate juca un rol semnificativ în apariția conduitei antisociale, în formarea personalității infractorului.

Analizând societatea actuală din Republica Moldova, observăm că începând cu anul 1990, criminalitatea contra vieții în țara noastră își are cauze și motivații strâns legate de perioada de criză pe care o traversăm.

Una dintre cauze este specifică evenimentelor revoluționare și rezidă în declanșarea unei stări anormale de ansamblu. Această stare înțelegem ca o stare de anormalitate socială determină o devalorizare a sistemului de norme și valori care par să aparțină unei epoci trecute. Această situație a condus la o diminuare considerabilă a respectului față de lege și față de instituțiile însărcinate cu impunerea acesteia. O altă cauză a reprezentat-o lipsa de reacție a factorilor de putere în cazul unor tensiuni sociale, politice și economice.

Alții cercetători sunt de părerea că principalii factori criminogeni care determină comiterea infracțiunii de omor sunt de ordin intern (endogeni) – temperamentul, caracterul, ereditatea, inteligența, pasiunile, starea psihică, educația și factori externi (exogeni) – gradul de civilizație, deficiențele de integrare socioprofesională, situațiile conflictuale [11, p. 58-61].

Totodată, autorul Barbu Nicu Damian consideră că nu pot fi omiși și factorii declanșatori (imediați), precum:

- consumul exagerat de băuturi alcoolice;
- conflictele spontane;
- exacerbarea unor vechi sentimente de ură sau răzbunare;
- încăierările între grupuri sau perechi;

– relațiile extraconjugale etc. [1, p. 403-404].

Suștinem pe deplin poziția autorilor vizați că principalii factori criminogeni ce influențează comiterea infracțiunilor de omor de către unii indivizi pot fi divizați în două grupe mari separate, însă în cadrul demersului nostru științific ne propunem să identificăm și să analizăm pe scurt factori care au determinat nemijlocit comiterea infracțiunilor de omor pe parcursul anilor 2018-2019, pe teritoriul Republicii Moldova.

Astfel, reieșind din analiza materialelor cauzelor penale intentate pentru infracțiunile de omor în Republica Moldova, au fost identificate următoarele cauze care au stat la baza săvârșirii acestei fapte:

- nivelul scăzut de educație;
- starea materială și financiară precară a populației, condiționată de criza economică, fapt care provoacă scandaluri și acțiuni violente în familii și asupra altor persoane;
- răspândirea narcomaniei, abuzului de alcool, în primul rând, printre tineri și activitatea insuficientă în combaterea acestor fenomene;
- răspândirea cazurilor de păstrare ilicită a armelor de foc, munițiilor, dispozitivelor explozive;
- influența negativă a publicațiilor din mass-media, emisiuni, filme la televiziune, cărți care propagă violența;
- dezmembrarea statului, prezența unei regiuni necontrolate de către organele constituționale, unde este răspândit fenomenul crimei organizate, există formațiuni criminale care practică pe tot teritoriul țării omoruri, inclusiv la comandă, traficul ilicit de arme și muniții, infracțiuni violente cu caracter patrimonial;
- munca insuficientă a Poliției și a altor organe de drept în realizarea activităților de prevenire.

În cele ce urmează, ne vom strădui să prezentăm fiecare dintre cauzele sus-menționate și măsura în care ele influențează recurgerea la infracțiunea de omor.

Nivelul scăzut de educație. Suntem total solidari cu opinia autorului Ancuța Elena Franț că educația trebuie să ne ajute să ne formăm pe deplin personalitatea și să conviețuim unii cu alții. A conviețui cu ceilalți înseamnă, printre altele, a nu săvârși fapte de natură să iei viața altei persoane.

În literatura de specialitate, educația are mai multe forme. Ea poate fi de natură pur științifică sau poate avea în vedere latura emoțională, de asemenea, poate fi laică, morală sau religioasă. Putem vorbi de o educație primară, care se oferă copiilor și adolescenților, și de o educație continuă, prin care oamenii acumulează informații de-a lungul întregii vieți.

Nu putem omite rolul și importanța familiei în promovarea unei educații corecte. Considerăm că mai importantă decât educația pur științifică

în demersul de prevenire a infracțiunilor este educația morală. Aceste două tipuri de educații în linii generale se suprapun, însă în nici un caz nu se confundă. Există persoane care nu au beneficiat de educație științifică, dar care au un acut simț cu privire la ceea ce este moral și ceea ce încalcă regulile etice. Unul dintre cele mai importante medii în care o persoană poate să asimileze regulile morale este mediul familial. Învățarea regulilor etice se poate face nu doar prin educare expresă în acest scop, ci, în primul rând, prin observarea modului în care funcționează familia. În esență, o familie este o societate în miniatură, cu propriile sale reguli. Dacă aceste reguli se bazează pe respect, atunci copilul va asimila involuntar aceste reguli și le va aplica, la rândul său, atât față de proprii săi copii, cât și în societate. O familie disfuncțională, în care relațiile se bazează pe violență (fizică sau psihică) și lipsă de respect, va impregna copiii care cresc în astfel de familii cu aceleași repere de comportament.

Astfel, se va transmite mai departe un mod de a relaționa care are toate șansele să ducă la un comportament infracțional. Raționamentele de mai sus cu privire la modul în care familia poate fixa și transmite repere morale, deși se verifică în multe cazuri, totuși în unele situații eșuează. Altfel spus, există situații în care din familii bazate pe relații de respect provin persoane care au un comportament antisocial. De asemenea, sunt și cazuri în care copii proveniți din familii disfuncționale s-au integrat foarte bine în societate și au întemeiat familii în care relațiile membrilor se bazează pe respect și încredere. Iată, așadar, că apare necesară discuția despre un element deja recurent în lucrarea de față, și anume despre factorul imprevizibil. Într-adevăr, se pare că modelele teoretice, bazate pe raționamente logice și verificabile în multe situații reale, pur și simplu uneori nu se aplică, din rațiuni greu predictibile. Astfel, se reiterează opinia exprimată mai sus conform căreia se pare că asumarea comportamentului antisocial este o rezoluție intimă a omului, care, dincolo de anumite limite, este independentă de factorii externi [11, p. 59].

În această ordine de idei, nu se poate nega existența unei legături între nivelul de educație și săvârșirea infracțiunilor, cu atât mai mult și infracțiunile de omor. Studiile din domeniu au demonstrat că nivelul ridicat al educației duce la scăderea infracționalității, cel puțin în ceea ce privește infracțiunile săvârșite cu violență. O posibilă explicație ar fi faptul că educația crește răbdarea oamenilor și duce la o anumită toleranță față de ceilalți, ceea ce duce la scăderea riscului săvârșirii de fapte violente.

În contextul argumentelor enunțate, susținem fără rezerve că educația joacă un rol important în prevenirea săvârșirii infracțiunilor de omor. Oricum, costurile sociale și economice pe care le cauzează săvârșirea infracțiunilor sunt atât de mari încât, chiar dacă educația ar reduce foarte puțin riscul săvârșirii infracțiunilor, tot s-ar justifica o atenție și o investiție

sporită cu privire la educație.

Un alt factor al infracțiunii de omor este **starea materială și financiară precară a populației, condiționată de criza economică, fapt care provoacă scandaluri și acțiuni violente în familii și asupra altor persoane.**

În cele ce urmează ne-am propus să elucidăm, pe cât ne permite spațiul, rolul sărăciei în condiționarea complexă a comportamentului infracțional la infracțiune de omor în Republica Moldova.

Sărăcia nu are doar o dimensiune economică obiectivă, ci și o dimensiune spirituală. Dimensiunea obiectivă se raportează la un nivel mediu de trai într-o societate sau epocă precizată. Dimensiunea subiectivă se referă la percepția individuală, la evaluarea personală pe care individul o face statutului său economic, situației financiare într-un mediu social și în epoca în care trăiește, iar în funcție de nevoile și aspirațiile sale el își va considera nivelul de trai satisfăcător, ori de-a dreptul mizer. Același salariu poate fi considerat foarte bun de unele persoane, în timp ce altele îl pot cataloga ca insuficient pentru un trai decent.

În mare parte, sărăcia este determinată de șomaj. Potrivit datelor statistice oficiale pentru anul 2017, constatăm că în R. Moldova, din numărul total de 2 604 510 persoane apte de muncă, populația antrenată în câmpul muncii a constituit doar 1 169 900 de persoane.

Situația financiară scăzută este unul din factorii determinanți la infracțiunea de omor. Sărăcia, mai ales din mediul rural, determină unii indivizi ai societății să recurgă la unele acțiuni ireparabile și anume să ia viața altor persoane și, de regulă, asemenea cazuri se finalizează cu sinuciderea făptuitorului.

Una dintre acestea a fost comisă în toamna anului 2003. Un locuitor din Sângera și-a omorât soția și cei trei fii pentru că nu avea cu ce-i întreține. Vasile Talpă, în vârstă de 39 de ani, care lucra ca operator la un cinematograful din capitală, și-a ucis cu bestialitate, cu ajutorul unui topor, soția, Olga Talpă, de 34 de ani, și fiii: Mihai (de 8 ani), Alexandru (de 9 ani) și Ion de numai 4 anișori, după care dând foc casei, a încercat să-și pună capăt zilelor.

Piromanul a fost salvat de vecinii săi, care au observat incendiul. Poliția a descoperit în casa arsă până la temelie cadavrele carbonizate ale soției și copiilor. Bărbatul a continuat să susțină că și-a măcelărit familia și a vrut să se sinucidă din cauza sărăciei. Tot el a mai declarat că, în ultimul timp, se împăca rău cu soția, care o „îndesise” cu păhărelul. El a mărturisit, de asemenea, că nevasta sa lucra ca femeie de serviciu la primărie de unde primea 130 de lei lunar – bani ce nu ajungeau nici pentru pâine, iar capul familiei avea un salariu de 390 de lei. Din cauza insuficienței de mijloace financiare în sânul familiei, toată ziua izbucneau certuri între soți, fapt care l-a determinat pe Vasile Talpă să premediteze crima și să o înfăptuiască [9].

Răspândirea narcomaniei, abuzului de alcool, în primul rând, printre tineri și activitatea insuficientă în combaterea acestor fenomene – reprezintă un alt factor iminent ce generează comiterea infracțiunilor de omor atât în rândurile populației din mediul rural, cât și cel urban.

Se crede ca alcoolul în doze mici duce la eliberarea indivizilor de propriile inhibiții. Consumul de alcool duce la unele infracțiuni săvârșite din culpă cum ar fi accidente de circulație și cele de muncă prin diminuarea atenției, reflexelor și creșterea timpului de reacție. Intoxicația cu alcool contribuie indirect la săvârșirea altor infracțiuni și anume cele comise prin violență, manifestându-se prin impulsivitate și excitabilitate.

În opinia autorului Constantin Mitroi, acest viciu al consumului de băuturi alcoolice nu poate fi considerat o cauză în sine a săvârșirii infracțiunilor de omor, deoarece săvârșesc astfel de fapte și persoanele care consumă băuturi alcoolice, la data comiterii infracțiunii, și persoanele care nu consumă astfel de băuturi, în general, și, cu atât mai puțin, în ziua când s-a săvârșit fapta.

De asemenea, trebuie avut în vedere și faptul că unele persoane, care se află sub influența băuturilor alcoolice, au comportări violente și sunt predispușe să provoace scandal fără nici un motiv. Alteori, aceste persoane au o atitudine provocatoare față de cei din jur și determină acțiuni de respingere din partea acestora, mergându-se până la a le produce vătămări corporale grave și chiar omor.

Consumul exagerat de băuturi alcoolice constituie unul din factorii de risc victimal cel mai frecvent întâlnit, el însuși generator și al altor aspecte de comportament neindicat (provocare, imprudență etc.). Se știe că în, cantități mari, alcoolul aduce persoana fizică în incapacitatea de a-și mai coordona în mod corespunzător atitudinile comportamentale și ținuta, îi diminuează vizibil rezistența fizică. Toate acestea constituie o înlesnire pentru elementele parazitare cu comportament agresiv de a trece la actul de violență asupra victimelor respective. De multe ori, această manifestare violentă scapă de sub control și, pe un „fond praeterintențional”, consecințele pentru victimă sunt dintre cele mai grave.

O retrospectivă a infracțiunilor de omor în plan național ar putea releva faptul că în peste 60% din cazuri victima se afla în stare de ebrietate sau, oricum, sub influența băuturilor alcoolice.

În cultura poporului moldovean, a bea un pahar cu cineva înseamnă a-l respecta și a nu bea cu cineva care vrea să-i facă cinste înseamnă a nu respecta persoana. Apoi, mulți chiar folosesc aceasta ca să lege practica consumului de alcool cu creștinismul, zicând că „acesta-i sângele Domnului, se poate, chiar și mai mult dacă poți”. Vinul nu este sângele Domnului, ci simbolizează sângele Domnului doar atunci când cineva își aduce aminte de

sângele lui Hristos, care a fost vărsat (nu turnat) pentru păcatele noastre, nu în jurul butoiului cu tot felul de cuvinte obscene în gură. La început, aproape fiecare este învățat de altcineva (de obicei, o rudă apropiată) cum se bea, luând doar un păhărel. Apoi, îndemnat de alții, mai bea un păhărel. Apoi, se repetă situația și cu alte ocazii, și așa, una după alta, pahar după pahar, până se îmbată pentru prima dată. Apoi, persoana încearcă mai multe păhărele, ca să arate că este „bărbat“. Apoi, se încep petreceri cu băutură de fiecare dată. Apoi, într-un necaz începe să recurgă la băutură, ca să uite puțin de probleme. Și, ca rezultat, ajunge omul să bea vin în loc de apă, să se îmbete de câteva ori pe zi, să vândă tot ce are pe lângă casă pentru a obține alcool [8, p. 212-231].

Multe dintre familiile din Republica Moldova, mai ales din mediul rural, au cel puțin câte unul din membri dependenți de alcool, care au ajuns să vândă tot din casă pentru băutură sau să-și bată joc de alții sau să-și bea întreg salariul/venitul etc. Și, aici este o legătură foarte mare între felul cum acceptă întreaga familie băutura (alcoolul). Dacă familia nu petrece nici o sărbătoare fără băuturi alcoolice, aceasta pentru unii din membrii ei nu poate avea un efect negativ, dar pentru alții are negreșit un efect distrugător. Mai mult, fiecare nuntă sau aniversare, oriunde, oricând, este motiv de consum al diferitor băuturi alcoolice.

De cele mai multe ori, consumul de alcool în coroborare cu o simplă discuție în contradictoriu poate duce la violențe grave și la omoruri. Iar de cele mai multe ori, victima este soțul sau o rudă apropiată.

În concluzie, consumul de alcool poate provoca atât moartea celui ce-l consumă, cât și a celor ce pot fi afectați de comportamentul celui ce consumă.

Consumul abuziv de droguri deseori impune persoanele dependente să recurgă la comiterea diferitor infracțiuni, pentru a obține sursele financiare necesare pentru procurarea acestor substanțe. Aceste categorii de persoane sunt în stare să recurgă la diferite fapte ilegale de la contravenții/infracțiuni de furt până la cazuri de tâlhărie, ba chiar și infracțiuni de omor doar pentru obținerea cantității necesare pentru satisfacerea necesității in-suportabile.

Astăzi traficul ilicit de droguri a căpătat un caracter global și a devenit un obstacol serios în dezvoltarea social-economică, politică și culturală a societății moderne. Este unanim recunoscut că consumul substanțelor narcotice și circulația ilegală a acestora au un impact negativ asupra sănătății oamenilor, distrugându-le viața și familiile, compromițând dezvoltarea armonioasă a personalității, generând deseori infracțiuni de omor [6, p. 141].

Influența alcoolismului și narcomaniei asupra criminalității este cunoscută de mult timp. Starea de ebrietate alcoolică și narcotică reduce sau chiar stopează autocontrolul comportamental, modifică fundamental men-

talitatea individului, dezvoltă agresivitate și impulsivitate, determină gelozia și săvârșirea, în baza acesteia, a multiplelor infracțiuni, îndeosebi cu caracter violent.

În același timp, alcoolismul și narcomania conduc la degradarea personalității, deprecierea valorilor sociale și morale, destrămarea relațiilor familiale și a celor din colectivul de muncă etc. De regulă, alcoolicii și narcomanii nu lucrează, iar pentru a dobândi surse necesare procurării băuturilor alcoolice spirtoase și a drogurilor comit omoruri din interes material sau alte infracțiuni violente cu consecințe destul de grave. Spre exemplu, anumite studii ce vizează infracțiuni violente relevă faptul că autorii acestora au consumat alcool sau droguri în proporții de: 54% în cazul infracțiunilor de omor, 41% în cazul violurilor și 36% în cazul tâlhăriilor [7, p. 21].

Un alt factor care generează comiterea infracțiunii de omor este **răspândirea cazurilor de păstrare ilicită a armelor de foc, munițiilor, dispozitivelor explozive**. Pe parcursul anului 2019, conform datelor oferite de Inspectoratul național de securitate publică al Inspectoratului General al Poliției, pe teritoriul Republicii Moldova s-au înregistrat 159 de incidente cu folosirea armei de foc, deținute ilegal. Astfel, în 6 cazuri au fost comise infracțiuni de omor, dintre care în 4 cazuri a fost stabilită armă și în 2 cazuri actualmente se desfășoară acțiuni de urmărire penală și măsuri speciale de investigații pentru stabilirea armei de foc.

De asemenea, în perioada de referință s-au înregistrat 3 cazuri de tentativă de omor și în 12 cazuri au fost intentate cauze penale în baza art.155 Cod penal (amenințare cu omor), folosind bineînțeles arma de foc deținută în condiții de ilegalitate.

Din păcate, în prezent sunt încă foarte multe persoane care dețin ilegal, în anumite ascunzișuri fie la domiciliul lor sau în alte locuri arme de foc sau materiale explozive. În urma cercetării, angajații poliției au stabilit că proveniența armelor de foc ce au fost folosite pentru comiterea infracțiunilor de omor sunt din timpul războiului de pe Nistru din anii 1991-1992.

În asemenea circumstanțe, persoanele care dețin la domiciliul lor aceste arme, fac uz de ele doar în situații tensionate în timpul unui conflict cu membrii familiei sau alte persoane și conform statisticii prezentate mai sus, deseori se soldează cu infracțiuni de omor al unei persoane sau al mai multe persoane.

Totodată, armele de foc obținute sau păstrate în condiții de ilegalitate sunt utilizate pe larg de către autorii infracțiunilor de omor la comandă.

Influența negativă a publicațiilor din mass-media, emisiuni, filme la televiziune, cărți care propagă violența sunt un alt factor criminogen și în cazul persoanelor tinere chiar decisiv care generează comiterea infracțiunilor de omor.

Mass-media ca principal mijloc de informare influențează negativ comportamentul prin informațiile pe care le prezintă: amplifică importanța unei situații date pentru a produce panică în scop comercial, relatează numeroase cazuri de violuri comise de tineri care anterior au vizionat filme erotice prezentate pe micul ecran, comiterea unor omoruri cu sadism ai căror autori au mărturisit ca au văzut filme la cinema sau televizor.

Un studiu realizat de autorii români Gheorghe Ivan și Mihaiela Maxim a demonstrat că din 329 de criminali, inculpați ai infrafracțiunii de omor, 5 din ei au fost influențați de mass-media, 3 s-au inspirat din filme și din emisiuni, iar restul, din alte surse, cum ar fi presa. Procentul nu este mare, însă relevă că mass-media pot determina conduita criminală [4].

Dezmembrarea statului, prezența unei regiuni necontrolate de către organele constituționale, unde este răspândit fenomenul crimei organizate, există formațiuni criminale care practică pe tot teritoriul țării omoruri, inclusiv la comandă, traficul ilicit de arme și muniții, infrafracțiuni violente cu caracter patrimonial.

Concluzie. În lumina celor prezentate, putem concluziona că printre factorii criminogeni ai omorurilor din Republica Moldova se înscriu: nivelul scăzut de educație; starea materială și financiară precară a populației, condiționată de criza economică, fapt care provoacă scandaluri și acțiuni violente în familii și asupra altor persoane; răspândirea narcomaniei, abuzului de alcool, în primul rând, printre tineri și activitatea insuficientă în combaterea acestor fenomene; răspândirea cazurilor de păstrare ilicită a armelor de foc, munițiilor, dispozitivelor explozive; influența negativă a publicațiilor din mass-media, emisiuni, filme la televiziune, cărți care propagă violența; dezmembrarea statului, prezența unei regiuni necontrolate de către organele constituționale, unde este răspândit fenomenul crimei organizate, există formațiuni criminale care practică pe tot teritoriul țării omoruri, inclusiv la comandă, traficul ilicit de arme și muniții, infrafracțiuni violente cu caracter patrimonial; munca insuficientă a Poliției și a altor organe de drept în realizarea activităților de prevenire etc.

Referințe bibliografice

1. Nicu Damian Barbu, Investigații criminale, Craiova, Ed. SITECH, 2015, p. 403-404, 457 p.
2. V. Bujor, Cuvânt în apărarea criminologiei, în Materialele conferinței științifice, Starea actuală și perspectivele științei criminologice în Republica Moldova, Chișinău, 2002, p.103-106.
3. André Davidovitch, Jean Pinatel, La criminologie. In: Revue française de sociologie, 1962, p. 92-96.

4. Ivan Gheorghe, Maxim Mihaela, Studiu criminologic privind infracțiunile de omor (simplu și calificat) și de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte ce au făcut obiectul trimerilor în judecată în perioada anilor 2011-2015 https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/PUBLICATII/analiza_crim_2018.pdf (vizitat 20.09.2020). Iu. Larii, R. Cojocaru, V. Ionașcu, I. Rotaru, Criminalitatea violentă în Republica Moldova: tendințe generale, cauze și condiții, Chișinău, Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare”, 2018, p. 21.
5. Iurie Larii, Criminologie, Chișinău, Ed. „Cartea Militară”, 2020, p.141.
6. Iu. Larii, R. Cojocaru ș.a., Criminalitatea violentă în Republica Moldova: tendințe generale, cauze și condiții, Chișinău, Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare”, Chișinău, 2018, 40 p.
7. Constantin Mitroi, Cauzele și condițiile criminalității în săvârșirea infracțiunii de omor asupra soțului, soției sau unei rude apropiate. În: Studii Juridice Universitare nr.3-4, 2011, p. 212-231.
8. Neagu Gheorghe, Sărăcia – factor favorizant al comportamentului infracțional: http://dspace.usarb.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/2365/neagu_112_-117_conf_ziua_jurist_Drept_2005.pdf?sequence=1&isAllowed=y (vizitat 20.10.2020).
9. Gh. Nistoreanu, C. Păun, Criminologie, București, Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1995, p. 178.
10. Ala Opalco, Factorii care contribuie la comiterea infracțiunii de către minor. În: Revista națională de drept, nr. 4, 2012, p.58-61.